

Quadern de cultura

Doctor Joan Fuster

L'escriptor fou homenatjat per la Universitat Autònoma de Barcelona

Des del passat dilluns, 1 d'octubre, Joan Fuster es doctor *honoris causa* per l'Autònoma de Barcelona. En el saló d'actes del rectorat de Bellaterra es van reunir professors de llengua i literatura de Catalunya, del País Valencià i de les Illes, un nombrós grup de professors i alumnes fi-

Mercè IBARZ

dels de l'escriptor de Sueca i personatges de la cultura catalana. Va presidir l'acte el conseller de Cultura, Joan Rigol, i, com és de rigor, actuà de mestre de cerimònies el rector Serra Ramoneda.

No és aquesta la primera vegada que Joan Fuster diu missa cantada en cenacles importants de Barcelona, però cap ocasió an-

El reconeixement universitari de l'obra de Fuster no ha fet més que començar

terior no ha estat tan solenne i ritual com la d'ara. Un públic majoritàriament jove es posà dempeus en entrar el PNN de València a la sala, i una dona jove, la catedràtica i erudita Lola Badia, li va fer de padrina. Badia començà amb aquella frase de Fuster que diu: «Les tres o quatre *cultures regionals* que s'articulen en la *cultura nacional*, als Països Catalans, podrien revertir en una fructuosa renovació, si a Barcelona hi fossin més atents i no es limitessin a *mirar-se el melic*, com ha dit algú.» Aquest algú era el mateix Fuster, en la seva conferència *Cultura nacional i cultura regional als Països Catalans*, que cloïa el cicle de reflexions crítiques sobre la cultura catalana promogudes per la Generalitat de Catalunya l'any passat. Per a Badia, la posició intel·lectual de Fuster— també la política, entesa com actitud cívica— «adquireix als anys 80 un sentit cultural, i sobretot universitari, que a Catalunya ens hauríem d'aprendre d'una vegada per totes».

Fuster va pronunciar una lliçó magistral sobre *El «llemosí» a la València del segle XVI*. Un tema perfectament integrable en un ambiciós projecte que l'escriptor semblava haver deixat un poc arraconat: la redacció d'una «història social de la llengua». En realitat, la lliçó de Fuster consistia en diverses notes que analitzaven, a partir d'exemples concrets, un procés de substitució lingüística a favor del castellà en les obres d'autors valencians del XVI paral·lel a una diferenciació del «llemosí» entès com a llengua catalana antiga i del «valencià» del moment.

Els exemples, les actituds, de Giustiniani, Bonllavi, Pere Antoni Beuter—que féu una segona redacció de la seua *Crònica* en castellà—, Viciano i Escolano mostren una progressiva seguretat en la consideració del castellà com a llengua «més universal» i de major facilitat de comunicació, tot dibuixant les bases de la decadència literària del català. Pel que fa a la unitat de la llengua, el repàs que en fa Fuster, assenyala una

Història i futur del català

La lliçó magistral pronunciada per Fuster a la Universitat Autònoma de Barcelona és un altre capítol d'aquesta història social de la llengua catalana a la qual ha dedicat tants anys d'investigació i de reflexió silencioses. Fins ara, només ha arribat al lector de manera fragmentària.

Si bé es mira, aquest estudi de gran alè és un dels eixos vertebrals de l'obra més erudita i rigorosa de Fuster. En podríem trobar les primeres pistes a les seues col·laboracions periodístiques a la premsa valenciana. Després, el cabal, podem veure'l augmentat en obres com ara *Poetes, moriscos i capellans* (1962) i *Heretgies, revoltes i sermons* (1968).

Les lliçons magistrals de l'Autònoma i, pròximament, la Universitat Central de Barcelona, ofereixen, doncs, nous capítols. Els cursos de Fuster a la Universitat de València van donant eixida, també, a tot aquest enorme volum d'investigacions i de reflexions que esperem veure un dia completament publicat.

L'estudi de les vicissituds històriques, socials, de la llengua catalana, no és per a Fuster un simple tema d'escorcoll erudit. Fet i fet, atenent la seua línia de compromís mantingut amb el país, l'assaig interpretatiu i explicatiu se li converteix, molt sovint, en una forma més de compromís amb una realitat profundament estimada.

El nou doctor parlà sobre el «llemosí» a la València del XVI

Sermons apòcrifs

Servir a Déu e anar a Mammona

«E n lo present sermó yo entén a declarar a vostra bona devoció los grans deffalliments e molts que han les riqueses temporals, per ço que quiscú les menyspreu de cor, e governar-se de aquelles segons la voluntat de Déu» (predicava sant Vicent Ferrer).

«Aquesta paraula preposada diu així: *No podets servir a Déu e anar a Mammona*. Aquest nom se pren de dues maneres en la Scriptura. E segons la sua pròpia significació o interpretació, significa lo dimoni príncep de avarícia, qui tempta de avarícia dels béns terrenals.»

Doncs, vet aquí que el Pare, cansat de tanta monotonía, va encarnar-se en Dalí i va baixar a la Terra, on va unir-se amb la Gala, verge i mare. Ell va predicar a París, a Portlligat, a Nova York, a Hollywood, i no a Samària, a Galilea i a Judea, com havia fet en aquella altra encarnació seva.

La seva paraula va ser escoltada per les multituds, però mai no entesa per ningú. En canvi, quan predicava en pintura sí, que tothom es veia amb cor d'interpretar-lo i de seguir-lo. Els reis donaven la seva corona per una obra de Dalí (per un miracle de Gala), els magnats

sacrificaven la seva fortuna les belles donaven el seu cos. I vet aquí que es tornà a engegar una altra religió; una religió que substituï el signe de la creu, de la primera encarnació, per la esca majúscula amb dues ratlletes verticals, és a dir el signe del dòlar.

La cosa prengué peu, i aviat no li mancaren apòstols i deixebles, al Mestre. El poal rajava per a tothom.

Però, com que no estava escrit que el Mestre morís crucificat, al cor de la joventut, resulta que Ell, l'encarnat, anà envellint, anà envellint, i la flama del seu missatge es mitigava però no s'apagava mai del tot.

Els seus apòstols ja començaven d'estar neguitosos perquè així no hi havia manera que els arribés l'hora d'escampar i propagar ells l'obra del Mestre.

En canvi, institucions i governs d'origen i naturalesa adversa o circumspèta, davant el missatge d'aquest creador, ara s'afanyaven a afalagar-lo per tal que la seva obra no s'esbarriés. Això de l'estètica és tan circumstancial, que no se sap mai; tan aviat un estil personal resulta massa amanerat com pot esdevenir l'evangeli del poder.

Passats tots els anys del món, la veu del Mestre ha-

via arribat a perdre tota la vella vehemència, però va ser precisament aleshores quan restaren al seu costat, més prop que mai, uns quants apòstols: el jurisperdent, el mercader francès, l'auriga i, sobretot, el pintor escolà, que havia imitat la veu del Mestre, en els últims temps, per tal que aquells qui la desitjaven no es quedessin sense.

Tal va ser l'escalfor que li procuraren, que l'abrusaren en flames. El zel de cadascun era tan i tan particular que s'arribà a contraposar al dels altres. El Mestre els veia i els deixava fer i a cadascun prometia la glòria de la seva successió. Ells el corresponien individualment per veure qui el podia complaure millor, tot i que la impaciència per acomplir l'apostolat del seu testament ja era irresistible. Ja l'un blaslava l'altre, i el Mestre deixava fer; ja l'altre perjurava contra tots, i el Mestre deixava fer; ja aquell prevaricava per excés de fervor, i el Mestre deixava fer; ja tornaven els apòstols repudiats, per acusar els primers, i el Mestre deixava fer; ja tots estaven contra tots, perquè l'obra del Mestre semblava a cadascun massa valuosa per aventurar-la a mans de cap altra persona, i el Mestre deixava fer; ja anaven a arrapa i estira cabells i s'anaven destruint entre ells, i el mestre somreia; ja no en restava ni un, ni el mateix pintor (èmul del sant Joan de l'altra encarnació), que s'havia potser destinat a continuar l'obra del Mestre. I el Mestre sobrevivia a tots i s'enlairava a la glòria dels genis eterns i tornava a confondre's amb el Pare, ell tot sol.